

Ліберальна доктрина «світового уряду» в системі розбудови сучасного глобального управління

Досліджено основні етапи еволюції ліберальної доктрини «світового уряду»; визначено місце та роль доктрини «світового уряду» в формуванні сучасної системи глобального управління; окреслено детермінанти еволюції цієї доктрини та визначено суб'єкти її ствердження.

Ключові слова: «світовий уряд», міжнародне планування, «холодна війна», мондіалізм, теорія конвергенції, глобалістська еліта, ліберальна демократія.

Дослідження проблем трансформації влади в сучасній Україні передбачає адекватне уявлення політикуму та наукового співтовариства про особливості функціонування системи глобального управління, ролі та місця у цьому процесі доктрини «світового уряду». У загальному вигляді проблема полягає в тому, що свого часу в рамках ліберальної ідеології виникло та розвилось вчення про «світовий уряд», яке по мірі становлення системи глобального управління почало відігравати помітну роль. Водночас питання про відповідність сучасної доктрини «світового уряду» канонам ліберальної ідеології, роль та місце цієї доктрини в системі сучасного глобального управління залишаються малодослідженими.

Деякі аспекти даної проблеми у своїх наукових працях висвітлювали такі діячі як Зб.Бжезінський, М.Делягін, Ф.Закарія, О.Зинов'єв, Г.Кіссінджер, Г.Неміровський, О.Панарін, Ф.Фукуяма, С.Хантінгтон В.Хаттон та інші, уникаючи широкого науково-критичного погляду на загальний стан проблеми.

Таким чином, завдання статті – дослідити основні етапи еволюції ліберальної доктрини «світового уряду»; визначити місце та роль доктрини «світового уряду» в формуванні сучасної системи глобального управління; окреслити детермінанти еволюції цієї доктрини та визначити суб'єкти її ствердження.

Починаючи з XVII ст., після ствердження в Європі принципів Вестфальської системи, мислителі ліберального напрямку почали активно висувати ідею встановлення світової гармонії й вічного миру. У роботах Е.Роттердамського, Я.Коменського, В.Пені, Ш.де Сен-П'єра, Ж.-Ж.Руссо, Г.Лейбніца, І.Канта, І.Фіхте, І.Гердера, Г.Лессінга, А.Сміта, І.Бентама, В.Маліновського пропонувалися різноманітні способи запобігання війн та несправедливості в міжнародних відносинах і створення для цього різ-

номанітичних наднаціональних органів керування (європейських і світових конфедерацій або загальних рад)[1].

Як відзначає Р.Епперсон, не випадково саме ліберали на противагу консерваторам фактично висунули теорію «світового уряду», розраховуючи таким чином створити «устрій для повного контролю над навколишнім середовищем людини». Якщо консервативна доктрина припускає, що конфлікт між людиною й середовищем розв'язується шляхом зміни самої людини, то ліберальне рішення передбачає зміну навколишнього середовища, що виправдовується необхідністю ошасливити людину[2,с.375].

Вважається, що найбільш аргументовано в той час неминучість і корисність створення єдиного центру управління світовими процесами обґрунтував І.Кант. Відповідно до його поглядів, у міжнародній політиці домінує «право найсильнішого». Німецький філософ розглядав цей стан як нічого невартий та нерозумний. У цій сфері, вважав він, люди повинні «мати мужність використати свій власний розум». У короткому есе «До вічного миру» він відстоює уявлення про всевітню «Лігу Націй», що має регулювати взаємні відносини незалежних держав за універсальними принципами розв'язання конфліктів і мирного співіснування. При цьому І.Кант вважав, що принцип національного суверенітету має залишатися священним: «Жодна самостійна держава (велика або мала – це однаково) не може бути придбаною іншою державою ані в спадщину, ані в обмін, ані за допомогою купівлі, ані у вигляді дарунку»[3,с.287-292].

Міцний поштовх до реалізації доктрини «світового уряду» дали Перша й Друга світові війни, які продемонстрували зростаючий технологічний потенціал військових засобів розв'язання міжнародних конфліктів. Були здійснені спроби створити такі міжнародні та наднаціональні інститути, як Ліга Націй і Організація Об'єднаних Націй. Однак дані утворення, демонструючи повагу до принципу національного суверенітету, відчули серйозні обмеження та складності в питаннях проведення ефективної політики. Подібна ситуація стимулювала другу хвилю інтересу ліберальних політиків і суспільствознавців до дискусії про функції й повноваження органів глобального управління, а також про співвідношення даного явища з поняттями національного суверенітету й ліберальної демократії.

Так, відомий ліберальний економіст Ф.Хайєк відразу після закінчення Другої світової війни дійшов висновку, що майбутній світовий устрій має гарантувати світу неприпустимість подібного масштабного збройного конфлікту. Причину війни він виявив у здатності держав «бути вищим суддею своїх дій і керуватися лише своїми актуальними інтересами», тобто здійснювати національний суверенітет. Відповідно, усвідомлення цієї небезпеки приводить мислителів до висновку, що «економічне планування має бути «міжнародним» і здійснюватися якоюсь наднаціональною владою». Далі економіст виявляє, що міжнародне планування у значно більший мірі, ніж планування в масштабах однієї країни, «буде неприкритою диктатурою, розгулом насильства й свавілля, що здійснюватиметься невеликою групою, яка нав'язуватиме всім іншим своє уявлення про те, хто до чого здатний і хто чого гідний. Це буде втіленням німецької ідеї Grossraumwirtschaft – великомасштабного централізованого господарства, яким спроможна буде управляти лише раса панів – Herrenvolk[4,с.211-213].

Як наслідок – учений застерігає нащадків від створення «світового уряду», здатного здійснювати світову гегемонію, що найбільш імовірно в

тому випадку, якщо його функції виконуватимуться одною наддержавою. Найбільш оптимальною формою створення «світового уряду», вважає він, є «Федеративний союз», який припускає передачу міжнародному уряду лише певних повноважень, у той час як у всіх інших відносинах окремі держави продовжують відповідати за свої внутрішні справи. Тільки за цих умов міжнародні відносини вдасться врегулювати відповідно до принципів демократії, однак, вважає Ф. Хайєк, «федерація – це демократія з дуже обмеженою владою» [4, с.221-222].

В умовах «холодної війни» тема «світового уряду» почала виконувати функцію потужного ідеологічного інструменту впливу на умонастрій правлячих еліт національних держав, і в першу чергу наддержав – США й СРСР. Наприклад, стала активно мусуватися теза про здатність еліт цих держав спільними зусиллями встановити світову гегемонію. Так, А.Тойнбі в середині 50-х років ХХ ст. дійшов висновку, що лідери США й СРСР, монополюючи володіння ядерною зброєю, могли б виконувати роль світового уряду, для чого наддержавам необхідно перебороти взаємну недовіру сторін. Іншим можливим сценарієм утворення «світового уряду» історик називав поступове перетворення національного уряду США або СРСР на світовий. Однак шанси США на загальну перемогу А.Тойнбі оцінював значно вище, посилаючись на те, що переважна більшість населення земної кулі «скоріше б погодилась бути підданими Сполучених Штатів, ніж Радянського Союзу» [5, с.297-299].

Подібну точку зору зайняли автори відомої монографії «Від всесвітнього закону до глобального світу» Г.Кларк і Л.Сонн, які стверджують, що «світовий уряд» виникне як інструмент, що забезпечує повне вирішення проблеми безпеки людства шляхом об'єднання збройних потенціалів провідних країн світу й більш рівномірного розподілу життєвих ресурсів серед всіх народів. Однак один із провідних стратегів «холодної війни» Г.Кан також висловив сумнів у привабливості союзу США та СРСР для західних людей, які звикли до домінування й високого життєвого стандарту, а у випадку стратегічного союзу з СРСР були б змушені розділити ці блага з іншими суспільствами. Коментуючи концепцію Г.Кларка й Л.Сонна, аналітик заявив: «Вона (концепція) нічого не варта, якщо врахувати, що легше бути героєм, ніж святим. Дійсно, неважко відшукати тисячі людей на Заході, що бажають віддати своє життя в ім'я більш-менш підходящого Всесвітнього уряду, однак лише одиниці погодилися б на китайський або індійський рівень життя або хотіли б ризикнути, щоб це трапилося з ними або з їхньою родиною» [Цит.за:б, с.215].

За часів «холодної війни» у політичній науці виникає особливий напрямок, який одержує назву «мондіалізм» і вивчає перспективи встановлення світового правління. Головним ідеологічним і політичним центром мондіалізму виступили США, які були зацікавлені в розробці різних варіантів (моделей) переходу до єдиної світової системи під своїм патронатом. Особливе місце серед цих сценаріїв займала теорія конвергенції, яка вперше була сформульована П.Сорокіним і адаптована під умови 70-х років групою аналітиків, очолюваною Зб.Бжезінським і Г.Кіссінджером. У рамках цієї теорії були розроблені методи створення нової культурно-ідеологічної цивілізації, проміжної між соціалізмом і капіталізмом, з утворенням «світового уряду». До складу цього уряду мали ввійти Вашингтон і Москва, які спільними зусиллями і визначали б магістральні шляхи розвитку людства [7, с.41].

Прихильник теорії конвергенції Б.Гаврілішин у відомій «Доповіді Римському клубу» стверджував, що якщо йти шляхом виключення мало-ймовірних варіантів розвитку цивілізації, то людство неминуче приходиться до ідеї «світового порядку» й «світового уряду». Необхідними умовами такого переходу виступають самовизначення націй, позбавлених державності; децентралізація державної влади; вихід національних економік на рівень, що відповідає передовим зразкам; усвідомлення різними народами ідеї загальної долі й т. д. Звертаючись до питання формаційного протистояння, футуролог виступав за зближення системи вільного підприємництва, що практикувалася в США, і системи розподільного соціалізму, що культивувалася в СРСР, убік їхньої трансформації, зближення й взаємобагачення. Він виразив упевненість у тому, що через кілька десятиліть шляхи руху різних частин людства зближаться, оскільки жодна група людей не зможе самотійно «приватизувати планету» і всі народи будуть змушені пристосуватися до правил гуртожитку, якими й керуватимуться в умовах «єдиного світового порядку й загальної долі»[8,с.202-204].

Дана модель набула значного поширення не лише серед американських політологів, але й у середовищі радянської ліберально настроєної інтелігенції. Відомий фізик-ядерник А.Сахаров у своїх теоретичних соціальних побудовах виходив з того, що дві формаційні системи – соціалістична та капіталістична «зіграли внічию, особливо у військовій галузі; показали одна одній свою силу, і тепер треба зупинити військове змагання, яке стало небезпечним і безглуздим». Для подолання руйнівних тенденцій сучасності він вважав за необхідне забезпечити «подолання розпаду світу на антагоністичні групи держав, процес зближення (конвергенції) соціалістичної й капіталістичної систем, що супроводжується демілітаризацією, зміцненням міжнародної довіри, захистом людських прав, закону й свободи, глибоким соціальним прогресом і демократизацією, зміцненням морального, духовного особистого начала в людині». У результаті цих зусиль мав виникнути новий лад, що опирається на «економіку змішаного типу, поєднуючи в собі максимум гнучкості, свободи, соціальних досягнень і можливостей загальносвітового регулювання». Процес загальносвітового регулювання вже із середини 80-х років ХХ ст. передбачалося здійснювати «зачатком світового уряду <...> позбавленого яких-небудь цілей, крім загальнолюдських», що виник на базі ООН, ЮНЕСКО й інших міжнародних організацій[9,с.39-40].

Апологетом теорії конвергенції й «світового уряду» виступав і впливовий радянський ідеолог Ф.Бурлацький, котрий вважав, що встановлення режиму світового правління дозволить перебороти спонтанний, а тому й небезпечний для людства, характер розвитку високотехнологічних суспільств. «Порушуючи питання про можливість планування миру, – відзначав він, – ми маємо на увазі встановлення загального миру, що розуміється нами як загальнолюдське надбання, як абсолютна цінність на відміну від відносних цінностей, що мають значення для окремих держав, націй, соціальних груп і тому неминуче носять більш локальний характер». Установлення подібного режиму припускало «створення світового федерального уряду або всесвітніх органів, які виконували б функції збереження загального миру»[10,с.344].

До числа адептів «світового уряду» належав і відомий ліберальний соціолог І. Бестужев-Лада, який вважав, що із другої половини ХХ ст. в світі вже створена система міжнародних інститутів (ООН, СБ, ЮНЕСКО,

ФАО, ВООЗ, МВФ і т.д.), яка в результаті багатоступінчатої еволюції трансформується в «світовий уряд», що, у свою чергу, спираючись на корпус «блакитних шоломів», забезпечить ефективний світовий порядок, гарантований від антидемократичних практик[11,с.280-281].

Мондіакратичний проект створення світового уряду, на думку Зб.Бжезінського, відіграв важливу роль у перемозі США в «холодній війні». Як відзначає політолог, під час усіляких контактів між представниками керівництва США й СРСР (а також РСФСР і пізніше РФ) американська сторона під гаслом «зрілого стратегічного партнерства» ініціювала питання про створення «нового демократичного американо-російського кондомініуму», у якому декомунізована Росія (як правонаступниця СРСР) нарівні зі Сполученими Штатами отримувала право здійснювати глобальне управління рештою світу. Дана концепція, констатує політолог, була привабливою й одночасно оманливою, оскільки «Америка не мала намірів ділити глобальну владу з Росією», хоча б тому, що в реальності Росія була занадто слабкою для такого партнерства. Цій обставині сприяли: диспропорції в політичній владі, фінансовій заможності, технологічних новаціях і культурній привабливості, які в сукупності зробили «зріле стратегічне партнерство» беззмстовним, «і це потрясло величезну кількість росіян як навмисно спланований обман Росії»[12,с.99-101].

У результаті США залишилися єдиною наддержавою, здатною винести тягар світової гегемонії, а представники правлячої еліти Росії були змушені претендувати на членство у «світовому уряді» не як організована сила, а на принципах індивідуального членства. Завершення цього етапу «холодної війни» ознаменувалося в сфері мондіократії повною дискредитацією теорії конвергенції й проголошенням безпечеліційної перемоги ліберально-демократичного миру. Американський політолог Ф.Фукуяма в 1989р. заявив, що ліберальна демократія являє собою «кінцевий пункт ідеологічної еволюції людства» й «остаточну форму правління в людському суспільстві», будучи тим самим «кінцем історії»[13,с.8]. Відповідно, світове правління має являти собою гегемонію провідних ліберально-демократичних держав на чолі зі США, на які повинні рівнятися всі інші суспільства.

Поява й еволюція вчення про перспективи встановлення та функціонування «світового уряду» є важливим свідченням факту посилення тенденцій до глобалізації сфери управління. І якщо з визначенням об'єкта подібного керування особливих проблем не виникає й прийнято вважати, що в цій якості виступає все людство або його окремі сегменти, то виявлення суб'єкта цього процесу викликає складність методологічного та ідеологічного характеру. Якщо в рамках геополітики та геоелекономіки можна зіштовхнутися з думкою, що суб'єктами глобальної політики виступають окремі країни, їхні блоки, транснаціональні інститути, наднаціональні органи влади, центри впливу або навіть світова фінансова еліта, то цілком резонним виглядає питання про те, чиї інтереси вони виражають. Як відзначає В.Галецький, традиційне поверхневе пояснення, що ці інститути виражають інтереси держав-засновників, частково можна застосувати лише до таких малоефективних і маловпливових організацій, як, наприклад, ООН. «А от чиї інтереси виражає Європейський Союз (як інституція), НАТО (як інституції), чиї інтереси виражав СРСР і радянський блок?» – задається питанням дослідник і доходить висновку, що

мова може йти про особливий «транссистемний номенклатурний клас». Логіка вченого наступна: у свій час М.Восленський і М.Джилос переконливо довели, що соціалістичний табір представляв інтереси особливого номенклатурного класу. І той же Радянський Союз у першу чергу розпався не тому, що цього хотіло його населення, а тому, що в силу різних причин дезинтегрувався номенклатурний клас. Тоді В.Галецький запитує: «Якщо номенклатурний клас був шістнадцятою й головною республікою СРСР, а головний суб'єкт Організації Варшавського договору й СЕВ – це транссистемний номенклатурний клас, і його існування блискуче доведене тими ж Восленським і Джилосом, то чому не можна припустити наявність тієї ж самої логіки щодо Європейського Союзу, НАТО, а тепер і, почасти, звичайно, планети в цілому?» [14, с.131].

З даним підходом кореспондується й позиція інших дослідників. Так, на думку економіста Б.Ліндсі, підтримка ефективного світового порядку не вимагає створення інститутів міжнародної влади. Існуючий сьогодні безпрецедентно високий рівень міжнародної економічної інтеграції, вважає він, не має опори у вигляді потужних міжнародних структур. Це, головним чином, підсумок розвитку знизу, що відображує той факт, що національні уряди змінили своє розуміння національних економічних інтересів, у результаті чого помітно зменшилися перешкоди на шляху міжнародної торгівлі. Роль міжнародних торговельних угод у такому повороті подій дуже невелика, а міжнародні кредитні організації й політика допомоги країнам, що розвиваються, скоріше заважали цьому процесу. Таким чином, як розуміє ситуацію вчений, феномен виникнення інститутів глобальної влади полягає не стільки в сфері об'єктивної потреби підтримки світового порядку, скільки в суб'єктивній потребі частини світового істеблішменту зафіксувати своє домінуюче становище в системі глобальної владної ієрархії [15, с.392-393].

О.Зінов'єв відзначає, що сучасна західна наука прагне пояснити феномен об'єднання людства в глобальне суспільство з єдиним «світовим урядом» та іншими атрибутами цілісного суспільства винятково обставинами раціональної доцільності. Як правило, увага акцентується на здатності глобальної влади ефективно вирішувати завдання планетарного масштабу, управляти світовою економікою й згуртовувати людство в єдине ціле. При цьому, наполягає вчений, всі дослідники, що пишуть на цю тему, за рідкісним винятком, відсувають на задній план або зовсім ігнорують той факт, що ідея глобального суспільства є «ідея західна, а не абстрактно-світова», хоча насправді в її основі знаходиться «не стільки прагнення різних народів до об'єднання – таке прагнення з'являється надзвичайно рідко, – скільки прагнення певних сил Заходу мати пануюче становище на планеті, організувати все людство у своїх конкретних інтересах, а не в інтересах якогось абстрактного людства» [16, с.407-408].

Якщо раніше протягом усього розвитку людської цивілізації глобалізаційні процеси носили скоріше горизонтальний характер і спрямовувалися на створення єдиного економічного, політичного й культурного простору, то сучасний етап глобалізації, що відмітився з другої половини ХХ ст., характеризується посиленням вертикальних тенденцій, які відображають процес соціальної стратифікації єдиного глобалізованого світу. Як зауважує В.Галецький, «світовий інтерактивний простір став двох'ярусним, вертикальним <...> на світовій сцені з'явився, структурувався й активно діє зовсім новий суб'єкт, що володіє колосальною міццю. Це – трансис-

темний інтегративний глобалістський шар планети, гігантський айсберг, верхню, видимо частину якого становить глобалістська еліта»[14,с.112].

Як уже раніше відзначалося, ядром транссистемного інтегративного глобалістського шару виступає глобалістська еліта, яка, власне кажучи, і є локомотивом глобалізації світових управлінських процесів. «Уявляється досить дивним, – відзначає В.Галецький, – що глобалістська еліта дуже мало вивчається й чомусь не привертає до себе уваги дослідників. У більшості праць, присвячених глобалістиці, вона взагалі не згадується як суб'єкт процесу. У читача може навіть виникнути думка, що глобалістська еліта або не існує зовсім, або її жодним чином не можна спостерігати»[14,с.116]. Фактичну відсутність в офіційній науці інтересу до вивчення структури, функцій і завдань глобалістської еліти відзначає й О.Зінов'єв[17,с.311]. У результаті лише окремі дослідники проявляють досить обмежені через масштабність проблеми зусилля для вивчення феномена правлячих світових еліт.

Сам О.Зінов'єв дійшов висновку, що глобалістська еліта (або «глобальне надсуспільство», як воліє називати її сам дослідник) виникла як явище другого рівня, що височіє як «надбудова» над звичайними суспільствами й фактично підпорядковує останні в головних аспектах їхньої життєдіяльності. Це «глобальне надсуспільство», підкреслює вчений, помилково приймають за світову фінансово-економічну еліту, хоча остання є всього лише складовою частиною першого. Крім представників «грошового механізму» «глобальне надсуспільство» включає представників еліт, які забезпечують керування й контроль над діяльністю: збройних сил провідних країн світу, найбільш розвинених секретних служб, політичних апаратів національних держав, глобальних ЗМІ й ресурсної бази планети. В цілому «глобальне надсуспільство» «має складну структуру, яка ще не оформилася досить чітко»[17,с.310-311].

Роблячи спробу відповісти на запитання про можливу чисельність глобалістської еліти, що управляє шестимільярдним людством, О.Зінов'єв наприкінці ХХ ст. називав цифру в 100 млн. чоловік, які володіють половиною або більше всіх світових ресурсів[17,с.310]. У 2003р. він виявив, що чисельність «глобального надсуспільства» перевищує 100 млн. чоловік, які контролюють близько 70% світових ресурсів[18], а в 2005р. учений заявив, що надсуспільство в процесі свого інтенсивного становлення досягло чисельності в 150 млн., у розпорядженні яких перебуває 60-70% світових ресурсів[19].

Російські дослідники М.Калашніков та Ю.Крупнов вважають, що на межі тисячоріч чисельність «світового надсуспільства» складала 50-80 млн. чоловік[20,с.18]. Депутат Європарламенту, італійський публіцист Дж.Кьеза дійшов висновку, що на початку ХХІ ст. «глобальне надсуспільство» складалося з 80-100 млн. представників правлячих еліт (включаючи членів їхніх родин)[21,с.90]. Відомий американський соціолог С.Хантінгтон стверджує, що в 2000р. представників «глобального суперкласу» налічувалося близько 20 млн. чоловік, 40% з яких були американцями. Через 10 років, згідно з його прогнозами, чисельність нової глобальної еліти має подвоїтися. В самих США представники цієї еліти становлять менш 4% від загального населення країни, що є достатньою пропорцією для гідного представлення інтересів глобальної влади[22,с.420-421].

Таким чином, можна зробити наступні висновки і припущення:

Ідея досягнення «світової гармонії» та «вічного миру» за рахунок створення наднаціонального демократичного органу світового управління глибоко вкорінена в ліберально-демократичну ідеологію та має понад трьохсотлітню інтелектуальну традицію. Надалі (в першій половині ХХ ст.) потужним поштовхом до реалізації доктрини «світового уряду» стали Перша та Друга світові війни, які поставили під загрозу саму здатність сучасної людської цивілізації вижити в умовах прогресу військових технологій та озброєнь.

У другій половині ХХ ст. тема «світового уряду» почала виконувати функцію потужного ідеологічного інструменту впливу на умонастрої правлячих еліт національних держав, і у першу чергу таких наддержав, як США й ЄСРСР. Внаслідок реалізації мондіакратичної теорії конвергенції правляча еліта ЄСРСР демонтувала свою державність, а правлячі кола США навпаки підсилили здатність своєї країни здійснювати світову гегемонію, перебираючи на себе певні функції «світового уряду».

Феномен ствердження в сучасному світі інститутів глобальної влади, скоріш за все, полягає не стільки в сфері об'єктивної потреби підтримки світового порядку, скільки в суб'єктивній потребі частини світового істеблішменту (глобалістської еліти) зафіксувати своє домінуюче становище в системі глобальної владної ієрархії. За експертними оцінками, чисельність цієї еліти становить 100-150 млн. чоловік, які спільними зусиллями контролюють 60-70% світових ресурсів.

Список використаних джерел

1. Трактати о вечном мире / [сост. сб. И.С.Андреева и А.В.Гулыга]. Предисл. Ф.В.Константинова. Ввод. ст. в прим. И.С.Андреевой. – М., Соцэкгиз, 1963. – 279с.
2. Эпперсон Р. Невидимая рука. Взгляд на историю как на заговор / Ральф Эпперсон; [пер. с англ. Н.Н.Сенченко]. – К.: ООО «Издательство «Арата», 2003. – 484с.
3. Кант И. К вечному миру // И. Кант. Сочинения в шести томах. – Т.6. Подготовка текста и вступительная статья А.В.Гулыги. – М., «Мысль», 1966. – С.257-347.
4. Хайек Ф.А. Дорога к рабству / Ф.А.Хайек; [пер. с англ.]. – М.: Новое издательство, 2005. – 264с.
5. Тойнбі А. Дослідження історії / Арнольд Тойнбі; [пер. з англ.]. – К.: Основи, 1995. – Т. 2. – 406с.
6. Дайсон Ф. Оружие и надежда / Фримен Дайсон; [пер. с англ.]. – М.: Прогресс, 1990. – 288с.
7. Кудряченко А. І. Геополітика: Підручник / А.І.Кудряченко, Ф.М.Рудич, В.О.Храмов. – К.: МАУП, 2004. – 296с.
8. Гаврилишин Б. Дорогокази в майбутнє. Доповідь Римському клубові / Богдан Гаврилишин; [пер. з англ. Л.Л.Лещенко]. – К.: Основи, – 238с.
9. Сахаров А. Мир через полвека // А.Д.Сахаров Мир, прогресс, права человека: Статьи и выступления. – Л.: Советский писатель, 1990. – С.37-49.
10. Бурлацкий Ф. М. Вожди и советники: О Хрущеве, Андропове и не только о них... / Ф.М.Бурлацкий. – М.: Политиздат, 1990. – 384с.
11. Бестужев-Лада И. В. Альтернативная цивилизация / Игорь Бестужев-Лада. – М.: Изд-во Алгоритм, 2003. – 448с.
12. Бжезінський З. Велика шахівниця / Збігнев Бжезінський; [переклад з англ.]. – Львів – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2000. – 236с.

13. Фукуяма Ф. Конец истории и последний человек / Фукуяма Френсис; [пер. с англ.]. М.Б.Левина. – М.: ООО «Издательство АСТ»; ЗАО НПП «Ермак», 2004. – 588с.

14. Галецкий В. Ф. Системология, историософия и кибернетика глобализации // Население и глобализация: 2-е изд. / Н.М.Римашевская, В.Ф.Галецкий, А.А.Овсянников и др. – М.: Наука, 2004. – С.29-172.

15. Линдси Б. Глобализация: повторение пройденного. Неопределенное будущее глобального капитализма / Б.Линдси; [пер. с англ.]. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2006. – 416с.

16. Зиновьев А.А. Запад / Александр Зиновьев – М.: ЗАО Изд-во Центрполиграф, 2000. – 509с.

17. Зиновьев А.А. Русская трагедия. Гибель утопии / Александр Зиновьев. – М.: Изд-во Эксмо, 2003. – 512с.

18. Зиновьев А. Социальный прогноз / А.Зиновьев. В.Чернов. – Сайт «Литература и политика». – 2004. – 12 января. – Режим доступа: http://www.politx.ru/xarchive/zinoviev_chernov/.

19. Зиновьев А. Постсоветизм. Лекция. – Сайт «Полит.ру». – 2005. – 21 сентября. – Режим доступа: <http://www.polit.ru/lectures/2005/09/21/psizm.html>.

20. Калашников М. Гнев орка / М. Калашников, Ю. Крупнов. – М.: ООО «Издательство АСТ»; ООО «Издательство Астрель», 2003. – 598с.

21. Кьеза Дж. Война империй: Восток – Запад. Раздел сфер влияния / Джульетта Кьеза; [пер. с ит. Н.Мироновой]. – М.: Эксмо, 2006. – 320с.

22. Хантингтон С. Кто мы? Вызовы американской национальной идентичности / Самуэль Хантингтон; [пер. с англ. А.Башкирова]. – М.: ООО «Издательство АСТ»; ООО «Транзиткнига», 2004. – 635с.

Белошицкий С.В. Либеральная доктрина «мирового правительства» в системе становления современного глобального управления

Исследованы основные этапы эволюции либеральной доктрины «мирового правительства»; определено место и роль доктрины «мирового правительства» в формировании современной системы глобального управления; определены детерминанты эволюции этой доктрины и установлены субъекты ее утверждения.

Ключевые слова: «мировое правительство», международное планирование, «холодная война», мондиализм, теория конвергенции, глобалистская элита, либеральная демократия.

Biloshitskiy, S.V. Liberal Doctrine of «the World Government» in the System of Modern Global Management Coming into Being

In the article, the main stages of evolution of «the world government» doctrine are studied; the place and the role of «the world government» doctrine in the formation of the modern system of global management are defined; the determinants of evolution of this doctrine are defined and the subjects of its coming into being are pointed out.

Key words: «world government», international planning, «cold war», mondialism, convergence theory, globalistic elite, liberal democracy.